

Процик Ірина Романівна,

кандидат філологічних наук, доцент

докторант

Національний університет «Києво-Могилянська академія»;

м. Львів. Україна.

E-mail: iprotskyukr.net

**«АВАНГАРД», «ЛОКОМОТИВ», «КОЛГОСПНИК»:
ВПЛИВ ТОТАЛІТАРИЗМУ НА ВИБІР НАЗВ УКРАЇНСЬКИХ
ФУТБОЛЬНИХ КОМАНД У 20–80-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ**

У величезному масиві онімної лексики української мови особливе місце належить номінаціям клубів та команд із різних видів спорту. Такі власні назви позначають вагомий ділянку сучасного світу, який без спорту важко уявити. **Мета** розвідки – представити групу назв українських футбольних команд у 20–80-х рр. ХХ ст. та простежити вплив тоталітарної системи на вибір найменувань. Джерелами фактичного матеріалу були періодичні видання спортивної тематики радянського періоду, футбольні календарі-довідники та інші інформаційні видання, присвячені футболу. Назви футбольних команд – *командоніми* [5, с. 271], чи *футболокомандоніми* [2, с. 28], як пропонують йменувати такі номінації українські ономасти Михайло Торчинський і Наталія Григоруk, – ще не були предметом ґрунтовного опису в українській ономастиці, тому заслуговують на увагу. В останні роки опубліковано кілька розвідок про назви футбольних команд, зокрема статті Наталії Григоруk про номінації білоруських, російських та українських футбольних команд [3] і найменування польських футбольних клубів [2], а також стаття Марека Олейнікa про назви польських та українських футбольних команд [4]. **Завданнями** цієї розвідки є: 1) виявити, які назви мали українські футбольні клуби в 20–80-х рр. ХХ ст.; 2) проаналізувати, від яких лексем утворено ці найменування, і покласифікувати їх за тематичним критерієм; 3) описати лексико-семантичні групи номінацій футбольних команд, з'ясувавши, в яких назвах відображено вплив тоталітаризму радянської доби.

Аналізуючи масив назв українських футбольних команд 20–80-х рр. ХХ ст., важко не помітити, що порівняно із найменуваннями футбольних клубів Галичини у першій половині ХХ ст., спектр номінацій суттєво відрізняється. Із майже трьохсот назв українських футбольних клубів 20–80-х рр., зафіксованих у картотеці, укладеній для проведення аналізу в цій розвідці, лише близько шістдесяти найменувань (приблизно 20%) пов'язані з історією та культурою України й мотивовані онімною чи апелятивною лексикою, що містить національно-культурний компонент у значенні, а решта назв (80%) – це номінації, які несуть відбиток радянських реалій. Обсяг статті не дозволяє детально описати всі назви футбольних команд 20–80-х рр., тож, відповідно до зазначеної теми розвідки, варто зосередитися на аналізі номінацій клубів, які домінували в радянську епоху, та у виборі яких відчутно тоталітарні впливи.

1. З-посеред назв українських футбольних команд 20–80-х рр. ХХ ст. переважають номінації, **мотивовані різними власними назвами – онімами.**

1.1. У називанні футбольних клубів часто використано **номінації спортивних товариств** радянської епохи, до яких команди структурно належали. Мотиваційною базою для називання видових понять ставали онімні найменування родових понять, що підтверджує загальносвітову тенденцію номінування спортивних команд у межах спортивних товариств. Футбольні команди з такими назвами створено в різних куточках України, вони виступали як на найвищому рівні, так і в першій чи другій лігах та обласних чемпіонатах. Наймасовішими спортивними товариствами радянського періоду були: **Динамо** (пролетарсько-спортивне товариство чекістів, створене в Україні 1924 р., у подальшому – фізкультурно-спортивне товариство правоохоронних органів – міністерства

внутрішніх справ та комітету держбезпеки [8] (в уболівальницькому середовищі динамівські команди мають прізвиська *менти*, *мусори*, *міліція*)), **Спартак** (спортивне товариство працівників кооперації, промисловості, комунального господарства, зв'язку, автомобільного транспорту, а також культури, освіти, медицини і торгівлі; існує з 1935 р. [8]; в середовищі футбольних фанатів спартаківці мають образливі прізвиська *м'ясо*, *м'ясні* – через асоціативний зв'язок із торгівлею м'ясом, адже спортивне товариство об'єднувало працівників торгівлі), **Локомотив** (всесоюзне добровільне спортивне товариство профспілки працівників залізничного транспорту та метрополітену, створене 1936 р. [8]; уболівальники йменують команди залізничників *локо*), **Зеніт** (спортивне товариство працівників машинобудівної промисловості, створене в 1936 р. [8]), **Торпедо** (спортивне товариство працівників автомобільної, тракторної та авіаційної промисловості, проіснувало до 1957 р., коли спорттовариство автомобілістів разом з іншими відомчими товариствами було об'єднане в республіканське¹ спортивне товариство працівників усіх галузей промисловості Авангард [9]; прізвисько – *автозаводці*), **Трудові резерви** (спортивне товариство професійно-технічної освіти, утворене 1943 р. [8]), **Колос** (республіканське фізкультурно-спортивне товариство працівників сільського господарства; утворене 1957 р. [8]), **Авангард** (республіканське добровільне спортивне товариство профспілок працівників промисловості та будівництва, створене 1957 р. [8]), **Буревісник** (спортивне товариство вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ, створене 1957 р. [8]), а також військові відомчі спортивні товариства – **ЦСКА** (Центральний спортивний клуб армії), **СКА** (Спортивний клуб армії) та **СКЧФ** – Спортивний клуб Чорноморського флоту.

Серед українських футбольних клубів зазначеного періоду велика кількість (третина із зафіксованих у картотеці) мала назви, що дублювали **номінації спортивних товариств**. Так, футбольні команди **Динамо** (від лексеми *динамо-машина* (або просто *динамо* (грец. Δύναμις – сила) – «застаріла назва машини, яка, перетворюючи механічну енергію в електричну, виробляє постійний електричний струм; електричний генератор» [1, с. 222]) були в містах: Київ², Біла Церква, Ворошиловград³, Дніпропетровськ, Житомир, Ірпінь, Львів, Луцьк, Миколаїв, Одеса, Проскурів / Хмельницький⁴, Тернопіль, Рівне, Суми, Ужгород, Харків, Чернівці, Чернігів). Команди **Спартак** (назва походить від імені фракійського воїна *Спартака*, який очолив повстання рабів проти римлян) створено в таких містах: Біла Церква, Верхньодніпровськ, Дніпропетровськ, Дрогобич, Житомир, Київ, Кривий Ріг, Львів, Нікополь, Полтава, Самбір, Станіслав / Івано-Франківськ, Суми, Ужгород, Харків, Херсон, а футбольні команди під назвою **Локомотив** (від лексеми *локомотив* – «самохідна машина (тепловоз, електровоз і т. ін.) для пересування вагонів по залізничних рейках» [1, с. 495]) створено у містах: Вінниця, Долгінцево, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Знам'янка, Івано-Франківськ, Київ, Котовськ, Львів, Одеса, Рівне, Синельникове, Сміла, Сталіно / Донецьк, Стрий, Харків, Херсон, Ясинувата. Футбольні клуби **Торпедо** (від лексеми *торпедо* (лат. torpedo – заціпеніння) – автомобільна панель із приладами [1, с. 1258], похідна назва від назви компанії-продуцента Торпедо; тип

¹ У 50-х рр. XX ст. за розпорядженням центральної влади в усіх радянських республіках було створено по два спортивні товариства зі статусом республіканських – спорттовариство працівників промисловості та спорттовариство працівників сільського господарства; в Україні такими стали Авангард і Колос, у Росії – Труд і Урожай, в Білорусі – Червоний стяг і Урожай; серед інших найвідоміших сільських товариств – Пахтакор (Узбекистан), Кайрат (Казахстан) та промислових – Жальгіріс (Литва), Нефтічі (Азербайджан) тощо.

² У переліку населених пунктів, де були футбольні команди з однойменною назвою, першими вказано міста, команди яких досі зберегли ці назви, а далі топоніми подано порядкові за абеткою. Якщо команд із такими назвами в цих містах тепер немає, то використано алфавітний порядок подання топонімів.

³ Назви футбольних команд вжито із вказівкою того топоніма, який функціонував у радянську епоху та був компонентом складеного найменування команди; для економії не вказано сучасних варіантів назв таких міст.

⁴ Деякі назви футбольних команд зазнали змін через перейменування міст у радянський період; таку інформацію в тексті подано через скісну риску.

автомобільного кузова, поширеного з початку і до 30-х рр. ХХ ст. [6]) були в Бердянську, Запоріжжі, Кіровограді, Луцьку, Харкові, Феодосії, а команда **Трудові резерви** (від метафоричного словосполучення *трудові резерви*, що асоціювалося з молоддю, яка навчалася у ПТУ, здобуваючи робітничі спеціальності, а в перспективі мала поповнити ряди працівників численних радянських заводів і фабрик (від «трудоий – пов'язаний з трудом, із працею» [1, с. 1272]; резерв – «ще не використані можливості, засоби для здійснення чого-небудь» [1, с. 1022]) – у Ворошиловграді / Луганську. Футбольні команди **Зеніт** (від переносного значення лексеми *зеніт* – «найвищий ступінь розвитку, вершина чого-небудь» [1, с. 364]) засновано в Харкові та Сталіно. Футбольні команди **Колос** (від апелятива *колос* – суцвіття більшості злаків і деяких інших рослин, у якому квітки розміщені вздовж стрижня [1, с. 442]) створено в Акимівці, Городку, Ківерцях, Нікополі, Осокорівці, Павлограді, Підгородньому, Полтаві, а команди **Авангард** (від переносного значення лексеми *авангард* – найсвідоміша, найпередовіша частина певної суспільної групи, що веде за собою інші суспільні групи [1, с. 3]) – в містах: Антрацит, Вільногірськ, Горлівка, Дніпропетровськ, Добромиль, Жданов, Жовті Води, Жидачів, Керч, Краматорськ, Кривий Ріг, Львів, Макіївка, Миколаїв, Нововолинськ, Орджонікідзе, Рівне, Ровеньки, Сімферополь, Суми, Терни (тепер у складі Кривого Рога), Тернопіль, Харків, Чернівці. Футбольні команди **Буревісник** (від апелятива *буревісник* – великий морський птах із чорно- чи буро-білим оперенням і довгими вузькими крилами; *перен.* провісник бурі [1, с. 67]) були у Виноградові та Мукачевому.

Футбольних команд, підпорядкованих військовому відомству, в Україні існувало кілька, а в номінаціях цих клубів (які не раз змінювалися в радянський період), вжито окремі лексеми чи словосполучення, що вказували на **мотиваційний зв'язок назви з військом**, зокрема, такі апелятиви: *армія, військовий округ, офіцер, офіцер флоту, флот* та оніми: *Червона Армія, Чорноморський флот*. Такі команди створено в містах, що були центрами військових округів (Київ, Львів, Одеса) чи місцем базування військово-морського флоту (Севастополь): **ЦСКА** – Центральний спортивний клуб армії (Київ); **БЧА** – Будинок Червоної Армії / **ОБЧА** – Окружний будинок Червоної Армії / **ОБО** – Окружний будинок офіцерів / **БО** – Будинок офіцерів / **СКВО** – Спортивний клуб військового округу / **СКА** – Спортивний клуб армії (Київ, Львів, Одеса); **БОФ** – Будинок офіцерів флоту (Севастополь) / **СКФ** – Спортивний клуб флоту / **СКЧФ** – Спортивний клуб Чорноморського флоту.

1.2. Чимала група назв футбольних команд охоплює номінації, мотивовані **назвами підприємств чи професійних спілок**, при яких функціювали команди з однойменними назвами; вони також нерідко мали відбиток радянського назовництва: **Азовсталь** (Жданов) – від назви маріупольського металургійного заводу (Жданов – радянська назва Маріуполя) [6]; **Арсенал** (Київ) – від назви київського заводу – виробника спеціального військового та цивільного приладобудування [6]; **Більшовик** (Київ) – від назви київського машинобудівного заводу *Більшовик*; **Електрон** (Мостиська) – від назви мостиського заводу – філії Львівського телевізорного заводу Електрон [7]; **Завод ім. Ілліча** (Маріуполь) – від назви Маріупольського металургійного заводу імені Ілліча; **Катіон** (Хмельницький) – від назви хмельницького заводу *Катіон* – виробника катодної й анодної фольги та конденсаторів, електро- та радіокомпонентів [7]; **Коксохімзавод** (Горлівка) – від назви Горлівського *коксхімічного заводу*; **Кольормет** (Артемівськ, Запоріжжя) – від назв артемівського та запорізького заводів *Кольормет* – підприємств із обробки кольорових металів; **Кримспецбуд** (Ялта) – від назви ялтинського комбінату *Кримспецбуд*; **Кристал** (Херсон) – від назви херсонського заводу напівпровідникових приладів *Кристал* [7]; **Облспоживспілка** (Львів) – від назви Львівської *обласної спілки споживчих товариств*; **Одесагрунтомаш** (Одеса) – від назви заводу з виробництва машин для сільського та лісового господарства *Одесагрунтомаш* [6]; **Прес** (Дніпропетровськ) – від назви Дніпропетровського металургійного підприємства *ПресТехМаш*; **Прогрес** (Бердичів) – від назви виробника фільтрувального обладнання – бердичівського машинобудівного заводу

Прогрес [7]; *Сільмаш* (Львів, Харків, Запоріжжя, Ковель) – від назв заводів *Сільмаш* у Харкові, Запоріжжі та підприємств *Львівсільмаш*, *Ковельсільмаш* – продуцентів сільгоспмашин; *Титан* (Запоріжжя) – від назви Запорізького титано-магнієвого комбінату; *Тракторний завод* (Харків) – від назви однойменного харківського заводу; *Центроліт* (Суми) – від назви сумського сталеливарного заводу *Центроліт* [7].

1.3. Велика кількість назв футбольних клубів відображала радянську ідеологію. Насамперед – це номінації, мотивовані **топонімами** – назвами міст, перейменованими в радянську епоху, та **назвами мешканців** відповідних населених пунктів: *Комунарець* (Комунарськ) – від *комунарець* – мешканець Комунарська (заідеологізована назва м. Алчевська); *Первомасць* (Первомайськ Ворошиловградської обл.) – від *первомасць* – мешканець м. Первомайська Луганської обл., названого на честь дня солідарності трудящих; *Стахановець* (Стаханов) – від *стахановець* – мешканець Стаханова (колишня назва м. Кадіївки Луганської обл. – на честь О. Стаханова, який встановив рекорд продуктивності шахтарської праці з відбійним молотком [6]).

1.4. Ще одну групу ідеологічних номінацій становлять назви футбольних команд, мотивовані **антропонімами** – іменами більшовицьких діячів: *Дзержинець* (Харків) – назва харківського футбольного клубу Металіст у 1946–1956 рр., *Дзержинець* (Ворошиловград) – одна з назв луганської Зорі у 1936–1947 рр., номінації походять від прізвища чекіста Ф. *Дзержинського*; *Стахановець* (Сталіно) – перша (1936–1946 рр.) назва Шахтаря (Донецьк) на честь героя праці О. *Стаханова*, у назві використано й тогочасну заідеологізовану назву столиці Донбасу – Сталіно; *Фрунзенець* (Суми) – одна з назв футбольної команди з Сум, заснованої як Авангард, номінація походить від прізвища радянського діяча М. *Фрунзе*.

1.5. В окрему групу можна об'єднати номінації клубів, мотивовані **назвами підприємств**, які мають у своєму складі заідеологізовані оніми – імена комуністичних діячів: *Кіровець* (Макіївка) – одна з назв футбольного клубу Шахтар (Макіївка), заснованого як команда Макіївського заводу ім. Кірова [6], від лексеми *кіровець* – працівник заводу ім. Кірова (підприємство назване на честь комуністичного діяча С. Кірова); *Петровець* (Дніпропетровськ) – одна з назв дніпропетровського Дніпра, яку він мав у 1927–1935 рр. [6], від лексеми *петровець* – працівник металургійного заводу ім. Петровського (підприємство назване на честь більшовицького діяча Г. Петровського).

2. Серед найменувань українських футбольних команд, **мотивованих апелювативною лексикою**, варто виокремити кілька найбільших груп.

2.1. Номінації, які мотивовані **назвами людей за професією, видом діяльності, родом занять**: *Шахтар* – від назви професії *шахтар* – «гірник, що працює в шахті» [1, с. 1391]; так команди були в шахтарських містах у Донецько-Луганському вугільному басейні (Сталіно / Донецьк; Горлівка, Дзержинськ, Кадіївка / Стаханов, Красний Луч, Макіївка, Орджонікідзе / Єнакієве, Павлоград, Рутченкове, Свердловськ, Торез) та у Львівсько-Волинському вугільному басейні (Нововолинськ, Червоноград), а також команда міста Олександрія, що в Дніпровському буровугільному басейні, та футбольні клуби з міст – районів різних рудних промислів (Коростишів, Марганець); *Гірник* – від назви професії *гірник* – «робітник гірничої промисловості» [1, с. 183]; такі назви мали команди з міст у відомих басейнах із розробки корисних копалин в Україні – залізорудному (Кривий Ріг), вугільному (Павлоград) та сірчанорудному (Новояворівськ); *Металург* – від назви професії *металург* – «фахівець із металургії» [1, с. 521]; переважно такі номінації були в команд із міст Сходу України, де активно розвивалася металургійна галузь (Дніпропетровськ, Запоріжжя; Дніпродзержинськ, Кременчук, Нікополь, Харків) та у футбольних командах із Одеси та Куп'янська; *Металіст* – від назви професії *металіст* – «робітник металопромисловості» [1, с. 520]; (Харків; Дніпропетровськ, Сталіно / Донецьк); *Хімік* – від назви фаху *хімік* – «працівник хімічної промисловості» [1, с. 1344]; такі номінації зафіксовано в містах, де розвивалася хімічна промисловість (Дніпродзержинськ, Калуш, Павлоград, Северодонецьк, Черкаси); *Нафтовик* – від назви професії *нафтовик* –

«фахівець нафтової промисловості» [1, с. 587]; такі назви мали команди з міст, де був розвинутий нафтовий промисел, працювали нафтопереробні заводи (Борислав, Долина, Дрогобич, Охтирка, Херсон); **Автомобіліст** – від назви професії *автомобіліст* – «той, хто займається автомобілізмом – автомобільною справою» [1, с. 5]; такі номінації були в команд із Запоріжжя, Житомира, Львова, Полтави; **Машинобудівник** – від назви професії *машинобудівник* – «фахівець із машинобудування» [1, с. 515]; з такою назвою зафіксовано команди з Артемівська, Бородянки, Дніпропетровська, Києва; **Комбайнобудівник** – від назви професії *комбайнобудівник* – фахівець із галузі «машинобудування, що виробляє комбайни» [1, с. 443]; таку номінацію використав клуб із Тернополя, де працював потужний комбайновий завод, що виробляв бурякозбиральні комбайни; **Суднобудівник** – від назви професії *суднобудівник* – «працівник суднобудівної промисловості; фахівець із суднобудування» [1, с. 1213]; команда з Миколаєва отримала таку назву, бо в місті працює найбільший в Україні суднобудівний завод; **Будівельник** – від назви фаху *будівельник* – «той, хто будує, споруджує що-небудь, працює на будівництві» [1, с. 65]; такі номінації мали клуби з Дніпродзержинська, Дніпропетровська, Кривого Рога, Кузнецовська, Полтави, Прип'яті; **Кооператор** – від назви особи за сферою діяльності – *кооператор* – «той, хто працює в галузі кооперації» [1, с. 452]; такі назви мали команди з Полтави та Хуста; **Колгоспник** – від назви особи за видом діяльності – *колгоспник* – «член колгоспу – колективного господарства» [1, с. 439]; так називалися команди з Берегового, Бережан, Біброк, Полтави, Рівного, Черкас; **Папірник** – від назви фаху *папірник* – «працівник паперової промисловості» [1, с. 703]; єдиною командою з таким найменуванням є клуб із Малина, де з кінця XIX ст. працює одна з найбільших у Європі паперових фабрик; **Цементник** – від назви професії *цементник* – «працівник цементної промисловості» [1, с. 1360]; команда з такою назвою походить із міста Миколаєва на Львівщині, де функціонує цементний завод; **Харчовик** – від назви фаху *харчовик* – «працівник харчової промисловості» [1, с. 1340]; так називалися команди з Винник, Дніпропетровська, Львова, Одеси; **Цукровик** – від назви професії *цукровик* – «працівник цукрової промисловості» [1, с. 1367]; команда з такою назвою була в місті Ходорові на Львівщині, де функціонував цукрорафінадний комбінат; **Текстильник** – від назви професії *текстильник* – «робітник текстильної промисловості» [1, с. 1235]; таку номінацію обрала собі команда з Донецька; **Шкіряник** – від назви професії *шкіряник* – «фахівець шкіряного виробництва» [1, с. 1399]; з такою назвою виступала команда з Бердичева, де наприкінці XIX ст. засновано один із найбільших в Україні шкіряних заводів; **Трубник** – від назви професії *трубник* – «фахівець трубного виробництва» [1, с. 1271]; команда з Нікополя, де функціонує Нікопольський Південнотрубний завод; **Газовик** – від назви фаху *газовик, газівник* – «робітник газової промисловості» [1, с. 170]; таку назву мала команда з Комарна на Львівщині, де працює газовидобувне підприємство; **Радист** – від назви професії *радист* – «фахівець із передавання та приймання повідомлень по радіо» [1, с. 1011]; така назва була в команди з Кіровограда, де працював завод радіодеталей. Серед проаналізованої групи назв футбольних команд є й такі, що мають подвійну мотивованість – походять від апелятивів (назв професій чи родів занять людей) та від онімів (назв підприємств відповідних галузей, при яких було створено футбольні команди з ідентичними назвами) або топонімічних назв, наприклад: **Машинобудівник** (Дніпропетровськ) був командою Дніпропетровського підприємства «Машинобудівник», **Текстильник** (Донецьк) створено як команду текстильних підприємств Донецька – бавовняного комбінату та камвольно-прядильної фабрики, розташованих у районі міста – Текстильник.

2.2. Чималу групу становлять назви команд, мотивовані апелятивами, що є **номінаціями продукції підприємств**, при яких було створено футбольні команди, а також назвами, які вказують на технологічні особливості, тип обладнання чи специфіку організації виробництва: **Екран** (Шостка) – команда Шосткинського хімзаводу – виробника кіно- та фотоплівки; **Енергія** (Нова Каховка, Херсонська обл.) – команда Каховської ГЕС [7]; **Індустрія** (Єнакієво) – команда індустрійного гіганта совєтської доби

– Єнакієвського металургійного заводу [6]; **Новатор** (Маріуполь / Жданов) команда Маріупольського металургійного комбінату ім. Ілліча [6]; **Підшипник** (Луцьк) – команда Луцького підшипникового заводу; **Сільгосптехніка** (Нікополь) – команда Нікопольського заводу техніки для сільського господарства; **Сталь** (Дніпродзержинськ, Дніпропетровськ) – команди Дніпродзержинського металургійного заводу та Дніпропетровського трубопрокатного заводу; **Титан** (Вільногірськ) – клуб Вільногорського гірничо-металургійного комбінату – виробника титану; **Трактор** (Харків) – команда Харківського тракторного заводу; **Трансформатор** (Запоріжжя) – команда Запорізького трансформаторного заводу [6]; **Турбіна** (Дніпродзержинськ) – команда Дніпродзержинської ГЕС.

2.3. Наслідком впливу тоталітаризму на вибір назв футбольних клубів є надання командам із Запоріжжя та Бердянська назви **Крила Рад**, мотивованої **ідеологічною ідіомою** радянської доби – *крила рад*.

Висновки. Як показав аналіз, для називання українських футбольних команд у 20–80-ті рр. XX ст. здебільшого обрано номінації, що віддзеркалювали радянські реалії та комуністичні цінності. 80% таких найменувань є безсумнівним свідченням впливу тоталітаризму на українське назовництво радянської доби. Мотиваційною базою для вибору номінацій українських футбольних клубів слугували як оніми (назви спортивних товариств, назви підприємств (з власними іменами більшовицьких діячів у структурі складеної номінації чи без них), топоніми, антропоніми), так і апелятиви (назви людей за професією та родом занять, назви продукції підприємств, ідеологічні ідіоми). У перспективі варто простежити наслідки тоталітарних впливів на динаміку змін назв українських футбольних команд упродовж історії їхнього розвитку.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь : Перун, 2001. – 1440 с.
2. Григорук Н. Власні назви польських футбольних команд: семантика, словотвір і функціонування / Н. Григорук // Польська мова в українській освіті – перспективи в аспекті європейської інтеграції : збірник наукових праць [Ред. : Н. Торчинська та І. Сашко]. – Кельце – Хмельницький : ХМЦНП, 2014. – Вип. 1. – С. 28-40.
3. Григорук Н. В. Власні назви футбольних команд Білорусі, Росії, України / Н. В. Григорук // Лінгвістичні дослідження : Збірник наукових праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – 2013. – Вип. 36. – С. 8-12.
4. Олейнік М. Із досліджень над хремотонімією. Зауваження щодо назв польських та українських футбольних команд / Марек Олейнік // Типологія та функції мовних одиниць : науковий журнал [редкол. : Н. М. Костусяк (гол. ред. та ін.)]. – Луцьк : Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2014. – № 2. – С. 198-207.
5. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови: монографія / М. М. Торчинський. – Хмельницький : Авіст, 2008. – 550 с.
6. Вікіпедія [електр. ресурс]. – Доступно з : <https://uk.wikipedia.org>.
7. Підприємства України [електр. ресурс]. – Доступно з : www.ua-region.com.ua.
8. Спортивне товариство [електр. ресурс]. – Доступно з : <https://uk.wikipedia.org>
9. Торпедо [електр. ресурс]. – Доступно з : <http://chartvideo.in.ua/novosti>.

Анотація

Ірина Процик. «Авангард», «Локомотив», «Колгоспник»: вплив тоталітаризму на вибір назв українських футбольних команд у 20–80-х рр. XX ст.

У статті продемонстровано, як вплив тоталітаризму відобразився на виборі назв українських футбольних команд у 20–80-х рр. XX ст. Описано найменування футбольних клубів, мотивовані онімами та апелятивами. Виокремлено групи номінацій, які були

мотиваційною базою для називання футбольних команд: назви спортивних товариств, назви підприємств, антропоніми, топоніми, назви людей за професією чи родом занять.

Ключові слова: назва футбольної команди, тоталітаризм, онім, апелятив, мотивованість.

Аннотация

Ирина Процик. «Авангард», «Локомотив», «Колхозник»: влияние тоталитаризма на выбор названий украинских футбольных команд в 20-80-х гг. XX в.

В статье показано, как влияние тоталитаризма отразилось на выборе названий украинских футбольных команд в 20-80-х гг. XX в. Описаны наименования футбольных клубов, мотивированные онимами и апелятивами. Выделены группы номинаций, которые были мотивационной базой для называния футбольных команд: названия спортивных обществ, названия предприятий, антропонимы, топонимы, названия людей по профессии или роду занятий.

Ключевые слова: название футбольной команды, тоталитаризм, оним, апелятив, мотивированность.

Summary

Iryna Protsyk. «Avanhard», «Lokomotyv», «Kolhospyk»: effect of totalitarianism on the choice of names of Ukrainian football teams in the 1920-80s.

In this article the author has demonstrated the effects of totalitarianism on the choice of names of Ukrainian football teams in the 1920-80s. Names of football clubs, influenced by onyms and common nouns, have been described. The author has also distinguished groups of nominations which were motivational base for naming football teams: names of sports societies, names of enterprises, anthroponyms, place names, names of people according to their profession or occupation.

Key words: a name of a football team, totalitarianism, an onym, a common noun, motivation.

УДК 81'373.21

Сидоренко Олена Миколаївна,

кандидат філологічних наук, доцент

Приазовський державний технічний університет

м. Маріуполь. Україна.

E-mail: elenalingva@mail.ru

НАЗВИ РОСЛИН В УКРАЇНСЬКОМУ ЕРГОНІМІКОНІ

Постановка проблеми. Останнім часом кількість ергонімів посилено зростає і потребує упорядкування та ретельного вивчення. Дослідження онімних процесів відбуваються в різних напрямках, включаючи систематизування за лексико-семантичними ознаками, визначення засобів творення заявлених назв та їхніх структурних різновидів. Серед ергонімів, трансонімізованих від інших онімів, значна перевага надається численним групам трансонімізованих антропонімів і топонімів. Група трансонімізованих фітонімів (назв рослин) не є численною, як зазначені вище, але привертає не меншої уваги й потребує комплексного вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ергонімна лексика вже кілька десятиліть є об'єктом уваги українських лінгвістів. Дослідженням назв об'єктів людської діяльності почали займатися ще в 70-ті роки минулого століття. Основним напрямом вивчення ергонімів був ареальний. На сьогодні маємо ґрунтовні дисертаційні роботи, присвячені вивченню назв різних регіонів України. Наприклад, О.О. Белей досліджував ергоніми Закарпаття [1], Н.В. Кутуза – Одеси [5], Н.М. Лесовець – Луганська [6], О.М. Сидоренко – Донеччини [8], М.М. Цілина [11], Ю.І. Дідур [3] – Києва, С.О.